

IN MEMORIAM MR. H. C. HAZEWINKEL, 1896-1968

OUD-REDACTEUR VAN HET ROTTERDAMS JAARBOEKJE

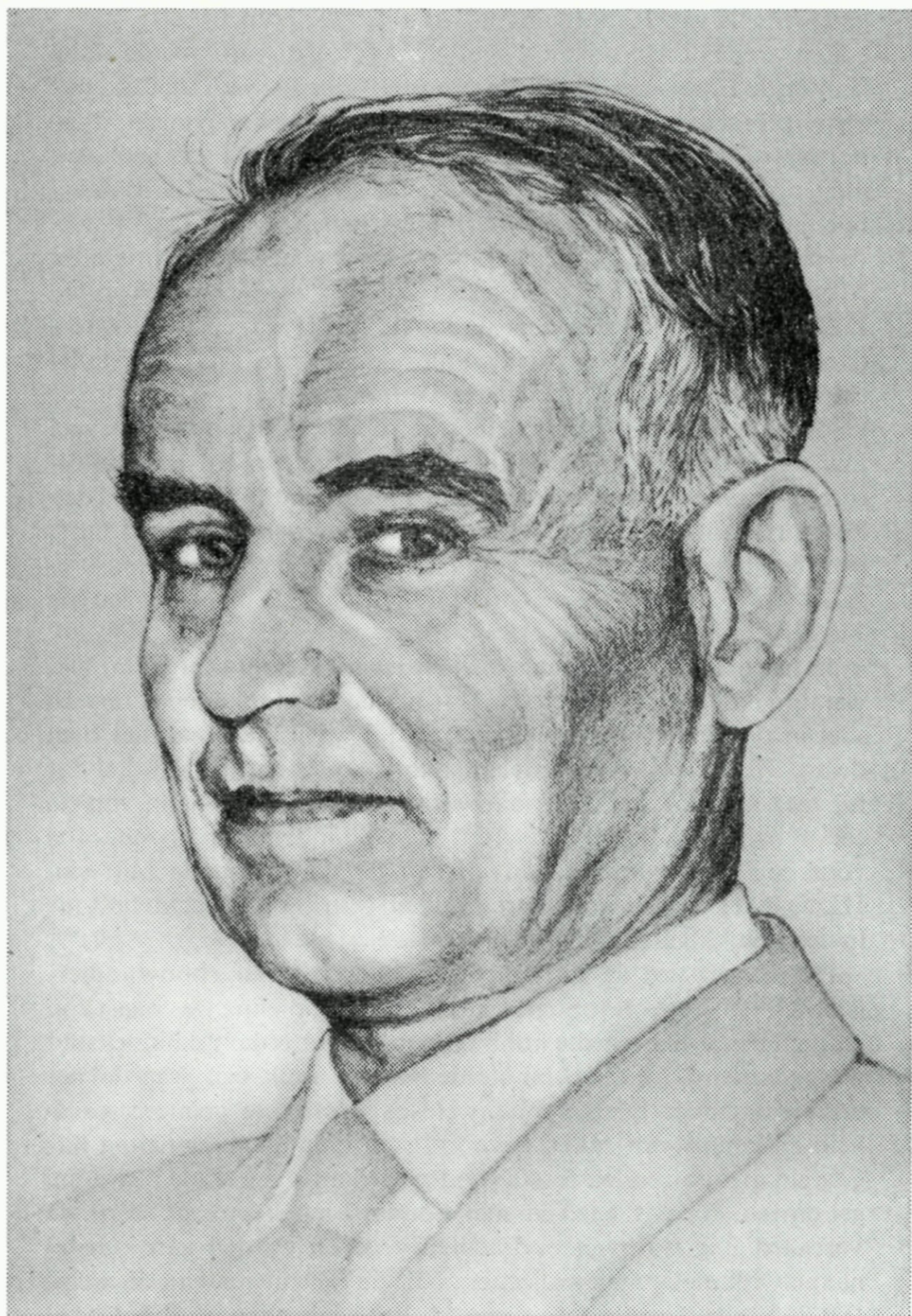
DOOR R. A. D. RENTING

HENDRIK CORNELIS HAZEWINKEL werd geboren op 5 april 1896 te 's-Gravenhage. Na voltooiing van zijn studie te Utrecht en Leiden volgde hij de opleiding tot wetenschappelijk archiefambtenaar der eerste klasse aan de Rijksarchiefschool te 's-Gravenhage. Van 1922 tot 1925 was hij werkzaam in het in de Zwolse Sassenpoort gevestigde Rijksarchief in Overijssel, van 1925 tot 1929 bij het Gemeentearchief van Utrecht; vanaf 1 september 1929 tot 1935 als adjunct-archivaris, van 1935 tot 1961 als archivaris van de gemeente Rotterdam.

Toen Hazewinkel in 1961 werd gepensioneerd, gaf niemand hem de pensioengerechtigde leeftijd en het leek erop dat hem nog vele jaren te wachten zouden staan. Nu hij de tijd had wilde hij graag nog wat gaan reizen en genieten van de schone dingen die er te vinden zijn. Een ongeneeslijke ziekte brak zijn levensdraad af.

Zij die Hazewinkel kenden wisten dat hij bescheiden was en introvert. Vreemden moesten wel eens aan hem en hij aan vreemden wennen, voordat het contact wat opener werd. Gereserveerdheid in zijn optreden was niet anders dan een pose, die voortkwam uit een overmaat van aangeboren bescheidenheid. Wie eenmaal zijn vertrouwen had, die schonk hij veel hartelijkheid en vriendschap.

In zekere zin was Hazewinkel een archivaris van de oude stempel. Hij was zo gelukkig dat hij zich juist nog niet een manager van een overheidsdienst behoefte te voelen. Niet het archiefbeheer als zodanig, maar veeleer het putten uit de hem toevertrouwde archivalia zag hij als zijn wezenlijke taak. Eigenlijk was hij meer historicus dan archivaris en een groot deel van de dag was hij aan zijn grote tafel bezig gegevens te putten uit de bronnen, die in het Gemeentearchief voorhanden zijn, om die in zijn historisch-wetenschappelijke publicaties te verwerken. In 1940 en 1942 verschenen drie omvangrijke delen 'Geschiedenis van Rotterdam', neerslag van jarenlange arbeid en algemeen geldend als het werk over de

Mr. H. C. Hazewinkel, naar een getekend portret door mr. K. F. O. James.

geschiedenis van Rotterdam en derhalve zeer gezocht.

Een ander werk, dat nog veel geraadpleegd wordt, is de door hem en J. E. van der Pot onder de titel 'Vier Eeuwen Rotterdam' bijeengebrachte verzameling citaten uit reisbeschrijvingen, rapporten, redevoeringen, gedichten en romans. Van de vele artikelen mogen met name genoemd worden die in het Rotterdams Jaarboekje over de Concertzaal in de Bierstraat, over het De Vletteroproer en over Dirk en Jan Anthonie Langendijk en Christoffel Meyer; in *Historia* over het speelreisje van ds. Scharp en in de *Zuid-Hollandse Studiën* over de zegels en het wapen van Rotterdam. Bekend is dat hij een poging ondernomen heeft het stads wapen op historische gronden te verfraaien.

Gedurende zijn hele ambtsperiode getroostte Hazewinkel zich veel inspanning om de archiefoutillage uit te breiden en te moderniseren. In dit opzicht viel een grote achterstand in te halen. Toen hij in 1961 afscheid nam liet hij een archief achter dat beschikte over een tweede depot, een vernieuwde studiezaal, twee expositiezalen en een dosis 'goodwill' bij het Gemeentebestuur en de burgerij.

In het maken van plannen was Hazewinkel impulsief en hij had weinig geduld om te wachten. Dat het derde archiefdepot niet zo snel in uitvoering werd genomen als hij wenselijk vond, zat hem dwars. Het moet een grote teleurstelling voor hem zijn geweest dat hij niet meer in staat was aanwezig te zijn bij het slaan van de eerste paal van dit gebouw. Het nieuwe moderne archiefdepot is voor een groot deel te danken aan de vooruitziende blik van Hazewinkel en de vooruitstrevendheid van het Gemeentebestuur in een gelukkige combinatie.

Het beheer van de van ouds binnen het archiefgebouw ondergebrachte historisch-topografische prentverzameling was naast zijn studie Hazewinkels grote hobby. Toen de Rotterdamse binnenstad was geraseerd, bleek eerst duidelijk van welk een waarde het visuele documentatiemateriaal wel was. Met grote geïnteresseerdheid en kennis van zaken is vooral sindsdien de verzameling uitgebreid met duizenden foto's van Rotterdamse stadsdelen, straten, gebouwen, havens enz. en met honderden tekeningen, voor de vervaardiging waarvan opdrachten gegeven werden aan kunstenaars. Ook met gehele collecties zoals de tekeningen van de architect J. Verheul en de foto's van H. Berssenbrugge werd het bezit

mede door zijn toedoen verrijkt. Hij had er een speciaal zintuig en de artistieke aanleg voor om dat materiaal op te merken en te verwerven, dat in de toekomst van documentaire waarde zou zijn.

Al hield Hazewinkel er niet van zelf in het middelpunt van de belangstelling te staan, hem was er wel wat aan gelegen dat het archief wat meer aan de weg timmerde. Dat kon door middel van het organiseren van tentoonstellingen, welke door hem persoonlijk met zorg en smaak werden ingericht. Geleidelijk aan werd het archief er een meer levende instelling door.

Hazewinkel was lid van diverse besturen van wetenschappelijke en culturele instellingen. Enige jaren was hij redacteur van het Nederlands Archievenblad. Ook trad hij op als voorzitter van de afdeling van gemeente- en waterschapsarchiefambtenaren van de Vereniging van Archivarissen in Nederland. Toch voelde hij zich meer thuis op Rotterdams dan op landelijk terrein.

Van de twee Historische Genootschappen Roterodamum en De Maze was hij medeoprichter en een om zijn persoonlijke eigenschappen gewaardeerd bestuurslid. Ambtshalve voorzitter van de Straatnamencommissie had hij een groot aandeel in de naoorlogse straatnaamgeving. Van de naam Lijnbaan is hij de auctor intellectualis.

Als persoon drong hij zich allerminst op de voorgrond, maar hij was een erudiet, die met zijn gaven van hoofd en hart gewoerd heeft.

Toen hij in 1961 zijn ambtelijke taak moest neerleggen heeft het hem aanvankelijk moeite gekost al datgene los te laten, dat zo van hem geweest was, *zijn* archief, *zijn* prentatlas, *zijn* Rotterdams Jaarboekje. Zijn afscheid in de volle aula van Boymans werd een huldiging die culmineerde in de ontvangst van een koninklijke onderscheiding uit handen van burgemeester Van Walsum.

In 1966 verliet Hazewinkel de stad, waarmee hij door zoveel banden verbonden was geweest en vertrok hij naar het landelijke Maarn. Voor het Gemeentearchief behield hij de belangstelling van een geïnteresseerd toeschouwer op afstand; van 'Roterodamum' bleef hij bestuurslid tot zijn vertrek naar Maarn toe.

Helaas heeft hij er niet lang van de gewenste rust kunnen genieten. Het einde kwam op 14 januari 1968. Op 18 januari werd hij te Dieren gecremeerd in alle stilte op eigen verzoek, geheel naar de stijl van deze zo bescheiden verdienstelijke Rotterdammer.